

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Capvt III. Gregorius Ianuario Episcopo. a Caralitano.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

6.
Diffi-
tur ratio
dubitandi

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta; nam licet regulariter verum sit, neminem cogi rem propriam vendere, ut probat Heraldus lib. unic. emend. cap. 26. ubi exponit legem 9. ff. de actione rer. amot. ar. legem 65. s. 1. legem 70. ff. de R. N. sapè tamen contrarium observatur, & tenetur dominus rem propriam distrahere, ut probat Hermosilla in l. 3. tit. 5. part. 5. Vnde ob causam ita justam, ut est periculum subversionis, mirum non est, ut teneatur judæus servum Christianum vendere. Nec obstat augmentum primum ipsius difficultatis, pro cuius solutione sciendum est, valde controversum esse inter Doctores, an infideles ex eo tantum, quod infideles sunt, possint privari dominio quod habent supra Catholicos? Quam questionem disputant Covar. in regula peccatum, 2. part. §. 11. num. 5. de regul. juris. Salo. in tract. de dom. quest. 3. art. 1. Sayrus in Clavi Regia lib. 9. cap. 6. num. 12. Lessius de iust. lib. 2. cap. 5. dub. 4. num. 11. Acunna in dict. cap. mancipias, Bannes ad 2. 2. tract. de fide. cap. 13. In qua questione D. Thomas 2. 2. quest. 10. art. 10. affirmativam sententiam tenet ex ea ratione, quia infideles propter suam infidelitatem digni sunt, ut priventur omni dominio. Alii simpliciter negant, & utramque sententiam problematicè probat perdoctus Solorzanus ubi supra, qui videndus est; nam quoad præsentem casum facilis est solutio, siquidem in eo agunt Ecclesiæ Patres de Judæis subiectis Principibus Christianis, à quibus virtute supremæ potestatis, & dominationis lex lata est, ut nullus Judæus Christianum mancipium possideat, aut retineat, dict. l. 1. Cod. ne Christ. mancip. & Princeps Christianus potuit talem legem in sua ditione promulgare, ut aliud tributum illis indicere valebat. Vnde notandum est, tam in hoc cap. 1. & 2. quam in aliis canonibus supra relatis, dum de hac privatione domini Judæorum in servos Christianos PP. agunt, semper referre suas constitutiones ad leges seculares in dict. cap. 1. ibi: Legum beneficio Concil. Tolet. 4. can. 65. Ex decreto gloriosissimi Regis. Notavit Larrea dict. decis. 9. num. 35. Accedit, nam Ecclesia potestatem habet cohibendi & puniendi infideles, si non pœnis spiritualibus, de qui-

bus, accipiendus est D. Paulus supra laudatus, pœnis temporalibus, & corporalibus, cap. postulasti, cap. consuluit, hoc tit. cap. iudei, de cessibus, cap. post miserabilem, de usuris, cap. in Archiepisc. de rapt. probat fuisse Solorzanus tom 1. lib. 2. cap. 15. num. 4. Nec tandem obstat, quod expendebamus de matrimonio Catholici cum Gentili; nam cum ambo in ipsa gentilitate validè quoad vinculum matrimonii contraxerint, alio ad fidem converso, altero in infidelitate remanente, non dissolvitur matrimonium nisi infidelis cohabitare renuat sine contumelia Creatoris ut probavi in can. 10. Concilij Illber. propter vinculum contractus legitime celebrati, quod in præsentem casu non datur; & ita ob conversionem servi ad fidem Catholicam privari potest dominus ejus dominio.

Sed supra tradita assertioni obstat textus in can. 3. Concilij Gangren. in illis verbis: Si quis docet, servum pietatis prætextu dominum contemnere, & à ministerio recedere, & non cum benevolentia omni honore domino suo inservire, sit anathema. Refert Gratianus in cap. si quis servum, 37. dist. & ex Martino Brachar in cap. si quis 17. quest. 4. Igitur non rectè in præsentem docetur, servum Christianum proclamare posse ad libertatem, quando dominus ejus Judæus est, renuitque ipsum justo pretio vendere. Pro cuius canonis expositione dicendum est, quod illis prioribus Ecclesiæ sæculis, cum celebratum fuit Concilium Gangrense, quando sub Principibus Gentilibus fideles erant, ne cui christiana religio invida videretur, & ut obtrectatores quid in ea reprehenderent, non haberent, sed magis erubescerent, magnà curâ prædicatum, & observatum fuit, ut servi diligenter dominis suis obedirent, honoremque impenderent. D. Paul. ad Titum cap. 1. Pace verò datâ, & libertate externa per Principes Catholicos Ecclesiæ restituta, Cæsares ipsi, & Ecclesiæ Patres statuerunt, ne Judæi Christianum mancipium possiderent, ut docuit Espenceus ad epist. Pauli lib. 2. digress. cap. 17. & ita ad priora illa sæcula referendus est dictus canon Concilij Gangrensis, quod celebratum fuit anno Christi 324.

7.
Exponitur
can. si
quis ser-
vum, 17.
dist.

CAPVT III.

Gregorius Iannario Episcopo. a Caralitano.

Iudæi de civitate vestra huc venientes questi nobis sunt, quod Synagogam eorum Iquæ Caralis sita est, Petrus, qui ex eorum superstitione ad Christianam fidei cultum Deo volente perductus est, adhibitis sibi quibusdam indisciplinatis, sequenti die baptismatis sui, hoc est b Dominico, in ipsa festivitate Paschali, cum gravi scandalo, sine vestra occupaverit voluntate, atque imaginem illic Genetricis Dei, Domini que nostri, & venerandam crucem, & birrum e album, quo de fronte resurgens indutus fuerat, posuisset. De qua re, & filiorum nostrorum Eupaterii gloriosi magistri militum, atque magnifici Pii in Domino Præsidis, aliorumque nobilium civitatis vestræ ad nos hæc eadem scripta attestantia cucurrerunt. Qui etiam adjecerunt à vobis hoc præsentum, & prædictum Petrum, ne hoc auderet, fuisse prohibitum. Quod cognoscentes, omnino laudavimus, quia sicut revera bonum decuit sacerdotem, nihil fieri unde justa esset reprehensio, voluistis. Sed quia per hoc, quod minimè vos in his, quæ pravè acta sunt, miscuistis, displicere vobis quod factum est, demonstrastis: considerantes hæc de re vestræ voluntatis intentum, ac magis iudicium, his hortamur assatibus, ut sublatâ exinde, cum ea, quâ dignum est, veneratione, imagine, atque cruce, debeat quod violenter ablatum est, reformare, quia sicut d legalis definitio Iudæos novas non patitur erigere Synagogas,

ita quoque eos sine inquietudine veteres habere permittit. Ne ergo supradictus Petrus, vel alii, qui ei in hac indisciplinationis pravitate præbuere solatium, sine consensu hoc zelo fidei se fecisse respondeant, ut per hoc quasi eis necessitas fieret convertendi, admonendi sunt, atque scire debent, quia hac circa eos temperantia magis utendum est, ut trahatur ab eis velle, non reniti, non ut adducantur inviti, quia scriptum est: Voluntariè sacrificabo tibi: id est, ex voluntate mea confitebor tibi. Sanctitas ergo vestra gratiam inter civitatis suæ habitatores, adhibitis sibi filiis suis, quibus unà vobis hæc displicent, sacerdotali adhortatione, sicut eam decet, studeat facere, quia in hoc maxime tempore, quando de hoste formido est, divisum habere populum non debetis. Quia verò non minorem de vobis, quam de nobis sollicitudinem gerimus, hoc quoque pariter indicandum curavimus, quod finitâ hac pace, Agiulphus Longobardorum Rex pacem non faciet. Vnde necesse est, ut fraternitas vestra, dum licet, civitatem suam, vel alia loca fortiùs muniri provideat, atque immineat, ut abundanter in eis condita procurentur: quatenus dum hostis illuc Deo sibi irato accesserit, non inveniatur quod lædatur, sed confusus abscedat. Sed & nos pro vobis quantum possumus cogitamus, & iis, quorum interest, ut se ad obfistendum, Deo ad jutore præparare debeant, imminemus: quia sicut vos nostras tribulationes vestras attenditis, ita quoque nos vestras afflictiones nostras similiter reputamus.

NOTÆ.

1. a **C**alaritano) Ita legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 4. & in ipsis epistolis D. Gregorij, ubi lib. 7. indict. 2. epist. 5. reperitur textus hic: ex quo regestro cum transcribo. De Calaritana dicecesi nonnulla adduxi in cap. final. de postulat. Pralat.

2. b **D**ominico in ipsa festivitate Paschali.) Paschatis enim Sabbatum ex veteri Ecclesia instituto baptismi sacramento conferendo destinatum fuisse, probant Victor Papa in epist. 2. ad Theophilum Alexand. Episcopum, ubi: Celebratam sancti Pasche die Dominica agi debere, & predecessores nostri jam statuerunt, & nos illud vobis eadem celebrari solenniter mandamus: à quarta decima verò luna primi mensis, usque ad vigesimum primum eiusdem mensis diem eadem celebratur festivitas: eodem verò baptisimus celebrandus est. Catholicus Tertul. de baptisimo cap. 19. Diem baptisimo solenniorum Pascha præstat, cum & passio Domini, in qua tingimur, adimpleta est. Nec incongruenter ad figuram interpretabitur, quod cum ultimum Pascha Dominus esset acturus, missis discipulis ad præparandum, invenietis, inquit, hominem aquam bajulantem. Pascha celebranda locum de signo aqua ostendit. D. Basil. de exhort. ad baptismum: Quod tempus Baptisimo cognatum est, quam Paschalis dies? quod ea lux resurrectionis monumentum quoddam existat. Baptismi namque ad resurrectionem facultas, arraboque est resurrectionis. Ergo gratiam inde resurrectionis excipiamus. Et cap. sequitur 90. de consecrat. dist. 4. Plura congerit, rationem huius sacri ritus illustrans Joseph. Vicecomes lib. 1. de ritibus Baptismi, cap. 19. cum sequentibus.

3. c **B**irrum album.) In ipso baptisimo vestem candidam dari recenter baptizatis, jam à temporibus Apostolorum usque ad nostra sæcula, constat ex Dionysio de Eccles. hier. arch. cap. de baptisimo, ubi: in tribus eius, qui initiatur, demersionibus, emersionibusque, trium divina beatitudinis personarum nomina appellat, & invocat, acceptumque eum sacerdotem, & sponsorij, & duciviam permittunt, eundemque cum veste eo digna induerunt. B. Cyril. Hierosol. Excutis vestibus antiquis, & nis, quæ sunt secundum spiritum alba, indutis, perpetuò jam in albis incedere oportet. D. Chryl. homil. in psal. num.

118. Habete tunicam mundam, sicut accepistis in baptisimo: nullus eam maculet moribus suis, nullus pravitate cordis scindat tantam pulchritudinem vestis: talem accepistis vestem in baptisimo, qualem habuerunt Angeli, qui servabant Dominum in sepulchro: quia sicut nix ita erat vestis eorum. Fortunatus lib. 4. de Iud. ad fid. adductis.

Lacteus hinc vestis color est, hinc lampade fulgor Ducitur, & vario lumine picta dies.

Meminerunt huius sacri ritus quamplures Ecclesie Patres, nec non Historici congesti à Josepho Vicecomite lib. 5. de ritibus baptisimi, cap. 6. cum quatuor sequentibus. D. F. Joseph. à Sancta Maria Carthusianus de caremonis Baptisimalibus, cap. 25. & 26.

d **L**egali.) Relata in l. ult. Cod. de Iudæis.

e **S**criptum est.) Psalm. 53.

f **M**unerij provideat.) Quod etiam eidem commendat eodem lib. 7. epist. 2. his verbis: Quod in Sardinia hostes nostri fuerint operati prius quam fraternitatis vestra epistola ad nos perveniret: agnovimus: & quia hoc futurum dudum metuimus, evenisse quod prævidimus, nobiscum nunc gemimus. De hac pace cum Agiulfo inita nonnulla adduxi in cap...

COMMENTARIUM.

EX hoc textu sequens communiter deducitur assertio: Iudæi inter Christianos commorantes veteres synagogas rescere, & reparare valent; novas verò erigere nequeunt. Probat eam idem Gregorius lib. 1. epist. 34. ad Ioannem Episcopum Taracinen. ubi: Joseph præsentium lator Iudæi insinuavit nobis, quod de loco quodam, in quo ad celebrandas festivitates suas Iudæi in Taracinesi castro consistentes convenire consueverant, tua eos fraternitas expulerit, & in alium locum pro colendis similiter festivitatibus suis, te quoque noscente, & consentiente migraverint; & nunc de eodem loco etiam expulsos se denuo congerunt. Quod si ita est, volumus ut tua fraternitas ab huiusmodi se querela suspendat, & ad locum, quem, sicut prædiximus, cum tua conscientia, quo congregentur, ad epi sunt, eis sicut mos fuit, liceat convenire. Et l. final. §. penult. Cod. de Iudæis. Theodoricus in suo

suo edicto apud Cassiodorum lib. 2. epist. 27. ibi: Sicut exorati justum cupimus prebere consensum; ita per nostra beneficia fraudes fieri legibus non amamus, in ea parte præcipue, in qua divina reverentia credimus interesse. Ne ergo insultare videantur elari, divinitus gratiâ destituti. Quapropter regnum tantum vetustis parietibus superimponere Synagoga vestre, præsentem vos auctoritate censemus, petitionibus vestris eatenus licentiam commodantes, quatenus constituta divalia permiserunt. Nec aliquid ornatus fas sit adicere, vel in amplandis adibus evagari. Noveritis vos severitatem minime dissiugere veteris sanctionis, si rebus non abstinence illicitis. In ipsis vero parietibus cooperiendis, vel reficiendis tantum licentiam damus, si vobis tricennalis non potest obesse prescriptio. Quid appetitis, quæ refugere deberetis? Damus siquidem permissum, sed errantium votum laudabitur improbanus. Religionem imperare non possumus, quia nemo cogitur ut credat invitus. Illustrant ultra congestos à Barbosa in præsentem, P. Gregor. lib. 2. partit. tit. 5. cap. 2. Mendoza lib. 3. Concil. Illiber. cap. 46. & 47. Cujac. lib. 16. observ. cap. 3. Azor p. 1. instit. cap. 22. Jacob. Gothofred. in opuscul. de templis demolendis, Thomas Delbene part. 1. de offic. Inquisit. dubit. 236.

6. Sed pro dubitandi ratione ita argumentor. Perduellium, tyrannorumque ædificia solo coquantur in penam tam gravis sceleris, l. is cum quo 20. ff. commun. divid. l. 2. §. si quis nemine, l. ult. ff. ne quid in loco publico, l. fideicommissa 11. §. qui illiciti, ff. de legat. 3. l. 24. ff. de penis. Illustrant Vulteius discip. jur. cap. 9. Durantius Casel. lib. 2. var. cap. 16. Cabreros lib. 2. de metu, cap. 30. num. 6. Sed nulla potest admitti culpa major, quam Judaica superstitio, & Judæorum perfidia. Igitur eorum Synagoga non reficienda, immò diruenda, evertendaque omnino sunt. Facit exemplum Paganorum templa claudi, & demoliri jubetur in l. 1. l. omnia §. Cod. de paganis, l. 4. Cod. Theodos. eod. tit. l. 16. eod. tit. & Cod. si qua in agris templa sunt, sine turba ac tumultu diruantur; his enim dejectis, atque sublati, omnis superstitionis materia consumetur. D. August. lib. 18. de civit. Dei, cap. ult. In civitate novissima Carthagine Africa Gaudentius, & Jo. v. Comites Imp. Honorii xiv. Kal. April. fallorum Deorum templa evertent, & simulacra frangerent: quas constitutiones SS. Patrum collandarunt, immò & auctores earum se præstiterunt, ut constat ex S. Cypriano in exhort. ad martyr. cap. 5. ubi alia citat Pamelius ex Eusebio lib. 2. de vita Constantin. cap. 34. & 44. & lib. 4. cap. 23. Rufino lib. 2. hist. cap. 19. Nicephoro lib. 7. cap. 46. & lib. 8. cap. 33. Ambrosio lib. 5. epist. 30. Augustino lib. 1. de epistolis Parmen. cap. 7. & epist. 48. & 50. nisi exinde publicus urbis aspectus deformetur; nam tunc propter ornatum civitatis demoliri non debent, l. sicut, Cod. eod. tit. ad quem ornatum respexerunt PP. Concilii Africani sub Bonifacio can. 5. in illis verbis: Instant etiam aliæ necessitates à Religiosis Imperatoribus postulanda, ut reliquias Idolorum per omnem Africam subeant penitus amputari; nam plerisque in locis maritimis, atque possessionibus diversis adhuc erroris istius iniquitas viget, ut præcipiant & ipsa deleri, & templa eorum, quæ in agris, vel in locis abditi constituta, nullo ornamento sunt, jubentur omnimodo destrui. Quam demolitionem templorum probant,

& illustrant Joannes Baptista Fikerus in Theolog. Juridic. fol. 507. I. Gothofred. in opuscul. de templ. demol. Solorzanus tom. 2. lib. 1. cap. 24. num. 53. Justel. ad can. 58. Eccles. Afric. Igitur similiter synagoga, in quibus Judaica festivitates, & caeremonia exercentur in opprobrium Catholicæ Religionis, omnino sunt diruendæ, evertendæque, non verò reficiendæ, aut reparandæ. Augetur hæc dubitandi ratio ex eo, nam si Judæis simul cum Catholicis commorantibus permitteretur Synagogas habere, easque reficere, & reparare, concederetur illis earum usus, id est exercitium caeremoniarum suæ religionis, quarum causâ Synagogas ædificant, in eisque conveniunt, ut infra dicemus: sed Judæis commorantibus inter Catholicos prohibetur usus suorum rituum, ut mortuos cum cantu sepelire. Concil. Narbonense sub Recharedo ibi: *Judæis non licet corpus defuncti deducere psallendo, sed ut eorum habuit mos, & consuetudo antiqua, corpus deducant, & deponant. Pascha celebrare.* Concil. Tol. let. 2. can. 9. ibi: *Ne Judæi more suo celebrent Pascha, vel carnis circumcissionem exercent.* Igitur frustra illis permittitur synagogas reficere, & habere. Augetur secundo hæc dubitandi ratio ex eo, nam reficere ædificare est, l. 1. §. 9. ibi: *Ædificare autem, non solum qui novum opus molitur, intelligendus est, verum is quoque, qui vult reficere.* Sed novas Synagogas ædificare Judæis non licet: igitur nec veteres reficere.

7. Quæ dubitandi ratione ita fultâ non obstant, vera est præfens assertio, pro cujus expositione scire oportet, Synagogam dictam esse à Græco verbo *synago*, quod est *colligo*; unde synagoga Græcè, Latine dicitur collectio: quare loca illa, ubi Judæi congregabantur ad legendam, & audiendam legem Moisaicam, Synagoga dicebatur. Nec tantum Synagoga Judæorum erant in Judæa, & Galilæa, verum in aliis provinciis, ubi Judæi degebant, veluti Damasci, Salaminæ, Antiochiæ, Pissidiæ, Thessalonica, Athenis, Cerinthi, Ephesi, ut habetur in actibus Apostolorum cap. 9. vers. 2. cap. 13. vers. 5. cap. 14. vers. 1. cap. 17. vers. 1. & cap. 18. vers. 4. nam in illis civitatibus habitabant Judæi permixti cum Gentilibus, ut patet ex locis citatis. Unde etiam Synagoga, quæ ibi erant, non appellabantur Synagoga Gentilium, sed Judæorum. Actorum cap. 13. vers. 5. *Cum venissent Salaminam, prædicabant verbum Dei in Synagogis Judæorum.* Et cap. 14. vers. 1. *Factum est autem Iconii, ut simul introirent in Synagogam Judæorum.* Et cap. 17. vers. 1. *Venerunt Thessalonicam ubi erat Synagoga Judæorum.* Et earum usum apud Judæos invaluisse ante constructionem templi, probant Cochier. in face histor. cent. 2. cap. 27. Beccanus in analog. cap. 12. num. 38. & ultimis temporibus refert Sigonius de Repub. Hebræor. lib. 2. cap. 8. in urbe Hierosolyma trecentas octoginta Synagogas constructas fuisse, eo quod Judæi eo ex omnibus regionibus convenirent. Erant ergo Hierosolymis Synagoga peregrinorū, & templi civium: in reliqua verò Judæa, & Galilæa, & in cæteris provinciis, in quibus Judæi post dispersionem versabantur, erant etiam Synagoga incolarum, quibus Hierosolymam adire non erat commodum. De Hierosolymitana una Synagoga mentio fit præcipue Actuum Apost. cap. 6. Surrexerunt quidam de Synagoga, quæ appellatur Libertinorum, & Cyrenensium, & Alexandrinorum, ac

7. De Synagogis Iudeorum.

eorum

eorum qui erant à Sicilia, & Asia, disputantes cum Stephano. Hi enim omnes erant Judæi, verum in provinciis habitantes, qui cum Hierosolimam negotiorum suorum causâ adibant, non ad templum, sed ad synagogam, quam ipsi sibi paraverant, convenire instituerant. Item apud Joannem cap. 8. Ego semper docui in synagoga, & in templo, quo omnes Iudæi conveniunt. De cæteris cap. Actuum 15. Moyses à temporibus antiquis habet in singulis civitatibus, qui eum prædicent in synagogis, ubi per omne Sabbathum legitur. Per Moysen autem intelligit libros ejus. He verò synagoga aliquando à privatis hominibus etiam Gentilibus, pii officii causâ construebantur, ut fuit illa Luca 7. in Capharnaò à Centurione Romano; sic enim dixit Iudæi: Dignus est ut sanes illi servum, diligit enim gentem nostram, & synagogam ædificavit ipse nobis. In singulis synagogis erant cathedra, & sedilia, in quibus sedebant tum illi qui legebant, & explicabant legem Moysis; tum illi qui audiebant, ut patet ex cap. 23. Matthæi, vers. 6. ubi de Scribis & Phariseis dicitur: Amant primas cathedras in synagogis.

8.
De usu
Synagogarum.

Secundum ad usum, in quem ædificatæ fuerunt synagoga, perveniamus sciendum est, triplici ex causâ synagoga à Judæis construi. Prima ad docendum; nam solebant DD. populi singulis Sabbathis convenire ad synagogas, ibique legere, & explicare libros Moysis, ac Prophetarum. Actuum Apost. cap. 15. vers. 21. ibi: Moyses à temporibus antiquis habet in singulis civitatibus, qui eum prædicent in synagogis, ubi per omne Sabbathum legitur. Ordinarii autem DD. erant Scribæ, & Pharisei, de quibus cap. 23. Matthæi, vers. 2. Super cathedram Moysis sederunt Scribæ & Pharisei. Quod officium sæpe exercuit Christus Dominus, ut refertur Marci cap. 1. vers. 21. ibi: Sabbathis ingressus in synagogam docebat eos. Et cap. 4. Luca, vers. 15. ibi: Et docebat in synagogis eorum. Alio quandoque illuc accedentes invitabantur ad prædicandum, ut de Paulo, & Barnaba legitur Actuum Apost. c. 13. vers. 14. Ingressi synagogam die Sabbathorum sederunt: post lectionem autem legis, & Prophetarum, miserant Principes synagoga ad eos dicentes: Viri fratres, si quis est in vobis sermo exhortationis ad plebem, dicite. Surgens autem Paulus, & manu silentium indicens, ait: Viri Israël, & qui timetis Deum, audite, &c. Sic etiam & Christus Dominus ab eis invitatus docuit in synagoga, ut refertur Luca cap. 4. vers. 16. Secundò solebant Judæi orationis causâ convenire in synagogis, ut constat ex cap. 6. Iudith, vers. 21. ibi: Convocatus est omnis populus, & per totam noctem intra Ecclesiam oraverunt petentes auxilium à Deo Israël. Ubi per Ecclesiam non potest aliud intelligi, quam synagoga, ut etiam accipitur psalmo 25. vers. 12. & psalmo 67. vers. 27. & constat ex cap. 6. D. Matthæi, vers. 5. ibi: Cum oratis, non eritis sicut hypocrite, qui amant in synagogis, & in angulis platearum stantes orare. Tandem solebant Judæi in synagogis punire eos, qui verè deliquerant, vel falsò putabantur deliquisse, juxta illud Matthæi cap. 1. vers. 17. In synagogis suis flagellabunt vos. Et cap. 23. Matthæi, vers. 34. Mitto ad vos Prophetas, & ex illis flagellabitis in synagogis vestris. Et Actuum Apost. cap. 22. vers. 19. Ego eram concludens in carcere, & cadens per Synagogas eos, qui credebant in te. Et cap. 26. vers. 11. Per omnes synagogas frequenter puniens eos, compellebam blasphemare. Plura de his synagogis, & earum religione congeste-

runt ultra Theologos positivos in locis sacra pagina supra relatis, Tornicellus in annalibus, anno mundi 2594. Becanus in analogia, cap. 12. Kochier in face histor. cent. 2. cap. 27. Simon Majolus dierum Canonic. cent. 2. cap. 27. Novarinus lib. 5. scheidasm. cap. 20.

His suppositis ratio præsentis assertionis, quare videlicet Judæis permittitur retinere veteres synagogas, & reficere, non verò novas construere, provenit ex eo, quia et si Judæi foveri non sint, immò potius arguendi, & increpandi, tamen in suis synagogis inquietandi non sunt; quod & Romani Imperatores, qui illis valde infesti fuerunt, & Ecclesiæ PP. statuerunt. Imperatores in l. spadonem 15. §. 6. ff. de excusat. tutor. ibi: Iam autem Iudæi, & non Iudeorum tutores erunt, sicut & reliqua administrabunt. Constitutiones enim in iis solum sine molestia esse jubent, per quas cultus inquinari videtur, l. 3. §. final. ff. de decur. l. 2. l. die 13. Cod. de Iudæis, l. Christiani 6. Cod. de paganis, l. 24. Cod. Theodos. cod. iii. Solorzans tom. 2. de Iure Indiar. cap. 10. quare et si eorum collegia improbata essent, ut probant Brissonius lib. 1. select. cap. 4. Osualdus lib. 1. 8. Donelli, cap. 7. littera N. (et si contrarium teneat Cujac. lib. 7. observ. cap. 30.) tamen eorum Synagoga immunes erant ab hospitio, eorumque ritus tolerabantur, veluti circumcisio, l. circumcidere 11. in princip. ff. ad leg. Cornel. de sicariis. Feriæ Neomeniarum, aliarumque solemnitatium, l. final. Cod. Theodos. de feriis, l. 20. cod. Cod. de Iudæis, l. 8. eod. Cod. de executionibus: Ideoque Iudæum in jus vocari non posse die Sabbathi, docetur in l. die 13. Cod. de Iudæis. Unde rectè Fornerius lib. 2. rer. quorund. cap. 4. restituit negationem in l. Iudæi 8. Cod. de Iudæis: ubi vulgo legitur: Iudæi communi Romano jure viventes in his causis, quæ tam ad superstitionem eorum, quam ad forum & leges: cum legendum sit, in his causis, quæ non tam ad superstitionem eorum, ut habetur in l. Iudæi, Cod. Theodos. de Iudæis. Facit Cassiodorus lib. 5. epist. 37. ibi: Libenter amamus, quod sine legum injuria postulatur, maxime cum pro servanda civitate, nec illis sunt neganda beneficia justitia, qui adhuc in fide cognoscuntur errare. Atque ideo discant rerum bonarum suavissimum saporem. ut qui humanam justitiam nituntur querere, solliciti incipiant divina judicia cogitare. Proinde quam nonnullorum vos frequenter causammi præsumptione laceratos, & que ad Synagogam vestram pertinent, perhibetis jura rescindi, opulabitur vobis mansuetudinis nostre postulata tuitio. Quatenus nullus ecclesiasticus, quæ Synagoga vestra jure competunt, violentiâ intercedente pervadat, nec vestris se causis importuna acerbitate permisceat. Sed ut religionis cultuum, ita & ætium sint conversione discreti: hæc tamen moderatione principalis auxilii beneficium concedentes, ut nec vos quod ad præfata Ecclesiæ jus, vel religiosas personas certò legibus pertinere constitit, incivilliter attrahere tentetis. Tricennalis autem humano generi patrona præscriptio, eo quod cunctis vobis jure servabitur: nec conventionalia vos irrationabiliter precipimus sustinere dispendia, ut hæc pietatis nostræ defensione muniti, petiit vestra ab illicitis se liberatam gratuletur incommodis. Concedimus quidem, clementie nostre consuetudine, quæ rogastis. Sed quid Iudæe supplicans temporalem quietem queris, si æternam requiem invenire non possis? Et lib. 4. epist. 43. quod constitutum est, ut ita blanditis, & beneficiis ad fidem nostram Catholicam all-

ciantur;

ciantur. Rectè ergo in præsentijuxta legitimas sanctiones statuit Gregorius, Judæos veteres Synagogas reficere posse, novas verò construere non valere. In ipsarum autem refectiōne fideles Catholici calcem, lapides, ligna vendere nequeunt, ut docent Azor. *part. 1. lib. 8. instit. cap. 22. quest. 5.* Ricciulus *de jure person. lib. 2. cap. 39. num. 5.* Licet enim Ecclesia sinat Judæos veteres Synagogas reficere; tamen Catholici hoc faciendo peccant, quia non rectè sequitur: Judæi possunt reficere Synagogas veteres. Ergo ad hanc refectiōne possunt cooperari Christiani. Nam hoc dato sequeretur, quod omnia quæ tolerantur Judæis, possent fieri per Christianos, contra textus disertos in *can. 63. Apost. ibi: Si clericus, vel laicus ingrediatur synagogam Iudaorum ad orandum, deponatur, & excommunicetur.* Et *can. 70. ibi: Episcopus, Presbyter, Diaconus, Clericus jejunians cum Iudæis, vel festa celebrans, vel xenia festorum ab eis accipiens, ut azyma, vel aliud quid, deponatur, laicus excommunicatur.* Et *can. 71. ibi: Si Christianus oleum deferat in templo Gentilium, vel in Synagoga Iudaorum in eorum festis diebus, aut lucernas incendat, excommunicatur.* Synodus Laodic. *can. 29. 37. & 38.* Non autè licet illis ampliores, & pretiosiores Synagogas facere, *c. consult. hoc tit.* Unde conquirebatur Clemens IV. *epist. ad Episcopos Polonie, ibi: Synagogas Iudæi edificant plumbo rectas desuper intus diversis coloribus depingunt, in tantam eas altitudinem producentes, ut earum respectu decorem domus Domini perdidisse in Polonia videatur.* Aliquando tamen inspiratione divinâ fuisse à Christianis dirutam Synagogam, legimus apud Gregor. Turon. *lib. 5. cap. 11.*

fabat in agris, ideo permillum fuit templa in eis posita diruere, *l. si qua 16. Cod. Theodos. eod. tit.* refert Baronius *anno 201. num. 17. & 39.* Aliquando etiam templa ipsa destructis eorum aris usibus publicis assignata fuerunt, *l. templorum 19. Cod. Theodos. eod. tit.* quæ lata est anno 408. ubi etiam detracta fuerunt annonæ, & redditus, ut rem annonariam juvarent (sic legendum est, non nubente,) ut præsentit Salmasius in *notis ad Vopiscum in Aurelian.* id est, ut redditus eorum publicæ annonæ deservirent, *l. 4. Cod. de divers. prædiis, l. final. Cod. de fundo patrim.* Nec obstat augmentum difficultatis deductum ex dictis Conciliis Tolet. & Narbonensi. Nam respondendum est, quod licet Judæis permittatur Synagogas reficere, in eisque convenire, ad suos ritus peragendos, solennitatesque celebrandas consuetas; tamen novas instituere, aut antiquas reficere publicè in opprobrium religionis Catholice, & scandalum fidelium illis prohibetur, ut in *dict. can. 9. Concilii Narbon.* ubi prohibetur, ne cum cantu deferant Judæi cadavera defunctorum, quia illi noviter tantum adhibere in suis funeribus intendebant: ideo illis tantum permittitur cadavera juxta veteres ritus deferre. In dicto autem Concilio Tolet. *12. prohibentur cæremoniæ illæ Judæis jam baptizatis, non verò illis existentibus in ipsa perfidia Judaica, quod facile probatur, nam in eo referuntur leges Recesvinti Regis, quæ extant in titul. 2. lib. 12. fori judic. & in earum prima expressè agitur de Judæis baptizatis utentibus precisi cæremoniis: quam prohibitionem firmarunt PP. in dicto Concil. Tolet. 2. can. 6.* Nec obstat ultimum augmentum deductum ex *dict. l. 1. s. final. de mortuo infer.* nam longè aliud est facere, aliud verò reficere, *l. 3. s. penult. ff. de itinere, actuque:* licet verbum faciendi generaliter sumptum etiam refectiōnem contineat: quo modo accipitur in edito de mortuo inferendo: quam doctrinam ad praxim in pluribus casibus admittit Marinus *lib. 2. resol. cap. 213.*

Manet ergo Judæis simul cum Catholicis commorantibus permitti Synagogas habere, easque reficere, ac in eis cæremoniæ suas, & festivitates celebrare, dummodo inde scandalum fidelibus non præstent, aut aliquid in opprobrium Christianæ religionis intendant. Unde exponendus est textus in *l. Iudæos, Cod. de Iudæis,* qui extat in *l. 18. Cod. Theodos. eod. tit.* in hac verba: *Iudæos quodam festivitati suæ solenni die Aman ad pœne quondam recordationem incendere, & sanctæ crucis ad simulatam speciem in contemptum Christianæ fidei sacrilegâ mente exurere, provinciarum Rectores prohibeant, ne locis suis fidei nostræ signum immisceant, sed ritus suos infra contemptum Christianæ legis recineant, amissuri sine dubio permilla hæcenus, nisi ab illicitis temperaverint.* Cum enim Aman, Regis Artaxerxis, quem sacræ literæ Astuerum appellant, Præfectus, decem millia talentorum Regi pollicitus obtinisset, ut certo die omnes Judæi occiderentur, Mardochai, & Regina Esther operâ fraude detectâ, Aman in ligno, cui Mardochæum affigere statuerat, suspensus fuit; Judæique eadem die quamplures ex hostibus interfecerunt, ut refertur Esther *cap. 3.* & tradunt Josephus *lib. 11. antiquit. cap. 6.* Baronius *tom. 5. anno 408. fol. 276.* ob cuius casus memoriam Judæi quotannis festum celebrabant, in quo effigiem Aman cruci affixam incendebant, *xiv. vel vx. die mensis Adar, qui*

10.
Dignitas
tur ratio
dubitan

Nec obstat dubitandi ratio suprâ adducta, nam licet perduellium, & similibus reorum domus diruantur, delubraque, & templa Gentilium, tamen Synagogæ Judæorum tolerantur ex variis rationibus. Prima, quia dum intra eas Judæi congregantur sine fidelium scandalo, licet peccent in Deum, non agnoscendo fidem Catholicam, non tamen peccant in ipsam religionem Christianam, aut proximum. Secunda, nam tolerantur cæremoniæ Judæorum, non verò Paganorum; quia in ritibus Judæorum olim præfigurabatur veritas fidei, quam tenemus: unde nobis resultat, quod testimonium fidei nostræ habemus ab hostibus, & quasi in figura nobis repræsentatur. Ritus autem Paganorum nihil utilitatis afferunt: quare permitti non debent à Principibus Catholicis: mala enim, seu peccata tolerantur, vel propter aliquod bonum, quod ex illis provenit, vel propter aliquod malum, quod evitatur docet D. Thomas *2. 2. quest. 10. art. 11.* Quare cum neutrum ex his proveniat templis Gentilium, ideo diruenda sunt, ut demoliri fecerunt Imperatores Catholici variis constitutionibus, quæ extant tam in Codice Theodosiano, quam Justin *sub tit. de paganis:* & refertur Sozomenus *lib. 4. cap. 1.* Alcianus *lib. 1. pererg. cap. 13.* Solorzanus *tom. 1. lib. 2. cap. 20. ubi numer. 25.* refert historiam textus in *l. 1. Cod. de paganis, Baronius anno Domini 326.* Fictus in *Theolog. jurisid.* licet aliquando etiam à Principibus Catholicis templa ipsa permilla legamus, ut in *l. 1. Cod. Theodos. de fid. Cathol.* saltem ut negotiandi causâ, non verò sacrificandi, ibi conveniretur, *l. adem 8. Cod. Theodos. de paganis:* aut ne illis dirutis aspectus urbium deformaretur, *l. sicut 15. l. 18. Cod. Theodos. de pagan.* Quæ ratio quia cel-

11.
Exponitur
l. Iudæos,
C. de Iudæis.

qui Febuario, & Martio respondet. Ut enim ista festivitas celebrior haberetur, crucis, cui aliquando affixus Aman fuerat, simulacrum exurre solebant, ac si de atrocissimo hoste penam sumerent. Ex variis refert Jacob. Gothof. in eodem textu, in Theodof. Sed cum post Christi passionem ab omnibus Catholicis cultu latriæ crux veneretur, cap. si canonici, §. final. de offic. ordin. lib. 6. l. decernimus, Cod. de Episc. & cleric. l. unic. Cod. nemini licere, l. final. §. sin. autem, Cod. de jure delib. Novel. 5. Iustim. cap. 1. & 15. cap. 1. & 125. cap. 32. plura Crespetius in summa verbo Crucis adoratio, Vazquez in 1. part. quæst. 25. art. 3. disput. 112. Bellarminus tom. 1. controv. lib. 2. de Eccles. cap. 17. 18. & 19. Azor part. 1. instit. lib. 9. cap. 6. Suarez advers. Reg. Angl. lib. 2. cap. 14. Pii Imperatores Honorius & Theodosius prohibuerunt, ne deinceps Judæi in Christianæ religionis contemptum crucem incenderent, aut ne sacro signo in suis jocis (ita legendum est, non locis,) uterentur; quia exinde opprobrium Christianæ religionis sequebatur. Præferunt Pancirol. lib. 2. var. cap. 179. Mornacius, & I. Gothofr. in eo textu, P. Burgi lib. 1. elect. cap. 15.

12.
Exponitur
Clement.
unic. hoc
tit.

Deinde ex hucusque traditis lucem accipit textus in Clement. unica hoc tit. ubi prohibetur Sarracenis simul & commixtim habitantibus cum Christianis, altâ voce clamare, ut convocentur in Mezchitam, illis verbis: *Legalip eli alla*: id est, non alius victor, nisi solus Deus: quæ verba & in suis scutis Sarraceni portant ad hoc

norem Mahometi profitendum, ut referunt Calcondyllas lib. 3. de reb. Turcicis, Pineda lib. 17. march. cap. 15. Lorca in catechesi, in vita Mahometi: & constat ex ipso Alcorano azora 4. 12. & 13. cum inde apud Christianos scandalum oriretur, & talis vociferatio in opprobrium Christianæ religionis cederet. Ideoque PP. Concilii Viennensis in dict. Clement. 1. similem cærimoniam Sarracenis prohibuerunt, etsi privatis, & in locis abditis similes ritus tolerentur, ut constat ex Beato Germano Patriarcha CP. epist. ad Thomam Episcopum Claudiopoleos, relata in Concilio Nicæno 2. action. 4. in illis verbis: *Sarracenis sufficit, quod in eremo lapidi inanimato sacrificia faciant, acclamentque hanc vocem, Chobar; quod a patribus acceptum per puerilia mysteria, & festa peragunt.* Pro cuius textus expositione sciendum est, Sarracenos lapidem, quem Bachtam vocant, magnâ veneratiōe colere; tum quia Abraham illic camelum alligasset, cum immolaturus esset Isaac: tum quia Veneris effigies in eo lapide sculpta erat, ut referunt Euthymius panoplia tit. 24. Joannes Filesc. lib. 1. select. cap. 13. fol. 209. Cui lapidi sacrificia offerebant in eremo, id est in deserto Pharam, ut exponens ea verba refert Zerda in advers. sacris, cap. 46. numer. 10.

Etiam ex suprâ traditis exponi potest textus in can. 90. Concilii illiber. Cum adductis in ejus notis, & juncto Solorzano tom. 1. de jure ind. lib. 2. cap. 20. num. 90.

CAPVT IV.

Alexander III.

Quia super iis, unde ad nos in litteris tuis de Iudæis scripsisti, certum ^b canonem non habemus, f. t. significatione præsentium intimamus, quod Clero tuo in unum pariter convocato, generaliter tam nostrâ, quam tuâ auctoritate indicas, ut Iudæi ostia, vel fenestras in die Parasceves apertas non habeant, sed eas, per totum diem claudant. ^c Mancipia quoque Christiana nulla cum eis habitare permittas, sed generaliter cunctis edicas, ne aliquis Christianorum in eorum servitio audeat ^d commorari, ne fortè ex ipsorum conversatione ad Iudaismi perfidiam convertantur.

NOTÆ.

I. ^a Alexander.) Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc titul. cap. final. sed addendum est Massiliensi Episcopo, ut in dict. cap. de Iudæis, de decimis, ubi extat secunda pars hujus decretalis, ut jam ibi notavimus. Massilia est Galliæ Narbonensis urbs maritima, eademque antiquissima, & potentissima, & moribus cultissima, Phocensium colonia, ab illis condita Olympiadis 45. anno 3. ad quem annum sic notavit Eusebius in chron. Massilia civitas condita Galliæ. Ejus meminerunt Cæsar. lib. 2. de bello civili, Justinus lib. 43. Tul. in orat. pro Flacco. Herodot. lib. 5. Solin. cap. 8. quos referunt plura de Massilien. Repub. adducentes Aloix ad vitam S. Irenæi, cap. 4. Fratres Sarmat. tom. 3. Galliæ. fol. 639.

2. ^b Canonem.) Circa ostia, seu fenestras judæorum in die Parasceves claudendas; nam ut illi eo die usque ad Pascha non possent quasi insultationis causâ per forum, aut plateas ambu-

lare prohibitum fuerat can. 29. Concilii Aurel. 3. his verbis: *Iudæi à die cæna Domini usque in secundam Sabbathi in Pascha, hoc est ipso quadriduo, procedere inter Christianos, nec Catholicis populis se ullo loco, vel quacunque occasione miscere præsumant.* Ubi notavit Binius Matric. can. 14. *Iudæi à cæna Domini usque ad primam diem post Pascha secundum edictum bonæ recordationis D. Childeberti Regis, per plateas, aut forum, quasi insultationis causâ deambulandi licentia denegetur, & ut reverentiam cunctis sacerdotibus Domini, vel clericis impendant: nec antè sacerdotis consensum, nisi ordinati habere præsumant: quod hoc facere fortasse præsumserit, à iudicibus locorum, pro ut persona fuerit, distringatur.* Meldens. can. 73. Childebertus Rex Francorum: *Iudæi à cæna Domini usque in primam Pascha per plateas, aut forum, quasi insultationis causâ deambulandi licentia denegetur.* Refert Aug. August. in epi. juris lib. 12. tit. 10. & postea firmavit Innoc. III. in Concil. Lateran. relato in cap. 15.